

Αλέξανδρος

Παπαδιαμάντης

Γουτού Γουπατού

</> ΑΝΟΙΚΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης

Γουτού Γουπατού

Διήγημα

 2023

 ΑΝΟΙΚΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

www.openbook.gr

Επιμέλεια έκδοσης: **Γιάννης Φαρσάρης**

Πηγή κειμένου:

www.papadiamantis.net

Η **εικόνα εξωφύλλου** δημιουργήθηκε μέσω της εφαρμογής τεχνητής νοημοσύνης *DALL-E* που χρησιμοποιεί η μηχανή αναζήτησης *Microsoft Bing*.

[Πηγή: www.bing.com/create]

Άδεια ελεύθερης διανομής: [Creative Commons BY-NC-SA 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/)

(Αναφορά δημιουργού – Μη εμπορική χρήση – Παρόμοια διανομή)

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης

Από τη [Βικιπαίδεια](#), την ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια

Ο **Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης** (Σκιάθος, 4 Μαρτίου 1851 - Σκιάθος, 3 Ιανουαρίου 1911) είναι ένας από τους σημαντικότερους Έλληνες λογοτέχνες, γνωστός και ως «ο άγιος των ελληνικών γραμμάτων», «η κορυφή των κορυφών» κατά τον Κ. Π. Καβάφη. Έγραψε κυρίως διηγήματα, τα οποία κατέχουν περίοπτη θέση στη νεοελληνική λογοτεχνία.

Γονείς του ήταν ο ιερέας Αδαμάντιος Εμμανουήλ και η Γκουλιώ (Αγγελική) Εμμανουήλ, το γένος Μωραΐτη. Είχε τέσσερις

αδελφές και δύο αδερφούς. Εξοικειώθηκε νωρίς με τα εκκλησιαστικά πράγματα, τη θρησκευτικότητα, τα εξωκλήσια και την ήσυχη ζωή του νησιώτικου περίγυρου. Όλα αυτά διαμόρφωσαν μια χριστιανική ιδιοσυγκρασία, που διατήρησε έως το τέλος της ζωής του.

Ο ίδιος σε ένα σύντομο αυτοβιογραφικό σημείωμα ιστορεί τη ζωή του:

Έγεννήθην έν Σκιάθω, τῆ 4 Μαρτίου 1851. Έβγήκα από τὸ Ἑλληνικὸν Σχολεῖον εἰς τὰ 1863, ἀλλὰ μόνον τῷ 1867 ἐστάλην εἰς τὸ Γυμνάσιον Χαλκίδος, ὅπου ἤκουσα τὴν Α΄ καὶ Β΄ τάξιν. Τὴν Γ΄ ἐμαθῆτευσά εἰς Πειραιᾶ, εἶτα διέκοψα τὰς σπουδὰς μου καὶ ἔμεινα εἰς τὴν πατρίδα. Κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1872 ὑπῆγα εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος χάριν προσκυνήσεως, ὅπου ἔμεινα ὀλίγους μῆνας. Τῷ 1873 ἦλθα εἰς Ἀθήνας καὶ ἐφοίτησα εἰς τὴν Δ΄ τοῦ Βαρβακείου. Τῷ 1874 ἐνεγράφην εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν, ὅπου ἤκουα κατ' ἐκλογὴν ὀλίγα μαθήματα φιλολογικά, κατ' ἰδίαν δὲ ἠσχολούμην εἰς τὰ ξένας γλώσσας. Μικρὸς ἐζωγράφιζα Ἁγίους, εἶτα ἔγραφα στίχους, καὶ ἐδοκίμαζα νὰ συντάξω κωμωδίας. Τῷ 1868 ἐπεχείρησα νὰ γράψω μυθιστόρημα. Τῷ 1879 ἐδημοσιεύθη Ἡ Μετανάστις ἔργον μου εἰς τὸ περιοδικὸν Σωτῆρα. Τῷ 1882 ἐδημοσιεύθη Οἱ ἔμποροι τῶν Ἐθνῶν εἰς τὸ Μὴ χάνεσαι. Ἀργότερα ἔγραψα περὶ τὰ ἑκατὸν διηγήματα, δημοσιευθέντα εἰς διάφορα περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδας.

«Γουτού Γουπατού»

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης

Διήγημα

Έτος πρώτης έκδοσης: 1899

 ΑΝΟΙΚΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Τὸν ἐπετροβολοῦσαν οἱ μάγκες τῆς ἀγορᾶς, τὸν ἐχλεύαζον τὰ κορίτσια τῆς γειτονιάς, τὸν ἐφοβοῦντο τὰ νήπια καὶ τὰ βρέφη. Τὸν ἔλεγαν κοινῶς «ὁ Ταπόης» ἢ «ὁ Μανώλης τὸ Ταπόι».

—Ὁ Ταπόης! Νά, ὁ Ταπόης ἔρχεται...

Φόβος καὶ τρόμος ἐκολλοῦσε τὰ ἄκακα βρέφη εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦ ὀνόματος τούτου. Ἡ νεολαία τοῦ χωρίου, οἱ θαμῶνες τῶν μαγαζειῶν καὶ τῶν καφενείων, δὲν ἔπαυαν ποτὲ νὰ τὸν πειράζουν.

— Εἶς' ἓνα χταπόδι, καημένε Μανωλιό· εἶσαι χταπόδι.

Κ' ἐκεῖνος, μὲ τὴν γλῶσσάν του τὴν δεμένην διὰ γλωσσοδέτου μέχρι τῆς ρίζης τῶν ὀδόντων, ἀπήντα:

— Ναί, εἶμι ταπόι!... Ἴσὺ εἶσι ταπόι. (Ναί, εἶμαι χταπόδι. Ἐσὺ εἶσαι χταπόδι.)

Εἶχε φίλους τόσον ὀλίγους καὶ τόσον ἀμετρήτους ἐχθρούς, εἰς μέρος τόσον ὀλιγάνθρωπον! Κάποτε φιλάνθρωπος ἢ διακριτικός τις τὸν ὑπερήσπιζεν ἐναντίον τῆς ἐπιθέσεως τῶν ἀγυιοπαίδων. Εἰς ἐκεῖνον ἐγένετο σκλάβος ἰσόβιος, κ' ἐξετέλει δι' αὐτὸν διακονήματα προθύμως,

μετὰ βίας δεχόμενος φίλευμα ἢ κέρασμα. Πρὸς ὅλους τοὺς ἄλλους δὲν ὑπῆρχε φιλία οὔτε σπονδή.

Μόνον τὴν μητέρα του εἶχεν εἰς τὸν κόσμον. Ἐκείνη τὸν ἐπόνει, τὸν ἠγάπα περιπαθῶς, καὶ αὐτὸς τὴν ἐλάτρευεν. Ἀδελφὴν δὲν εἶχεν. Ὁ ἕνας ἀδελφός του εἶχε χαθῆ εἰς τὴν Ἀμερικὴν πρὸ χρόνων καὶ δὲν ἠκούσθη. Ὁ ἄλλος, χασομέρης ἄχρηστος, ὡς μόνον ἐπάγγελμα εἶχε τὸ νὰ πηγαίνει κάθε χρόνον μέσα εἰς τὴν μεγάλην στερεάν, ἐκεῖ ὅπου ὑπῆρχον ἀφθονα θέρη, καὶ νὰ κάμνη τὸ ἔργον τῆς σβάρνας· ἦτο δὲ ἡ σβάρνα βαρεῖα σανίς, τὴν ὁποίαν ἔσυρον ἄλογα ἢ βόδια εἰς τὸ ἀλώνι· καὶ αὐτὸς ἐκάθητο ἐπάνω εἰς τὴν σανίδα, ἔμψυχον βάρος, διὰ νὰ γίνεται τέλειον τὸ ἀλώνισμα· ἐκεῖ εἶχεν ἀποθάνει. Ὁ τρίτος ἐγύριζε ναυτικὸς εἰς τὰ ξένα. Ὁ Μανώλης ἄλλην στοργὴν δὲν εἶχεν εἰς τὸν κόσμον ἀπὸ τὴν μητέρα του. Αὕτη ἦτο ἤδη γραῖα, καὶ αὐτὸς εἶχε μεγαλώσει πολὺ.

Οἱ ὀλίγοι φίλοι του, ἐκεῖνοι οἵτινες συνεπάθουν πρὸς αὐτὸν ἐν τῇ ἀγορᾷ, τὸν εἶχον ἀκούσει ἐπανειλημμένως ν' ἀπειλῆ καὶ νὰ λέγη μὲ τὴν γλῶσσάν του τὴν νηπιώδη:

— Τάνη Για πέτου ἴγῳ πιγιῶ μετὰ Μπούτι! (Σὰν πεθάνη ἡ Γριά, θὰ πέσω ἐγὼ νὰ πνιγιῶ μὲς στὸ Μπούρτσι.)

Ἐθεώρει τὸν ἑαυτὸν του ὡς ἄχρηστον. Ἐξαιρουμένης τῆς γλώσσης τὸ ἥμισυ τοῦ ἀνθρώπου ἦτο ὑγιές. Ὁ δεξιὸς ποὺς ἐσύρετο κατόπιν τοῦ ἀριστεροῦ, δὲν ἐκινεῖτο ἐλευθέρως. Ἡ δεξιὰ χεὶρ ἂν καὶ χονδρὴ καὶ δυσανάλογος, καὶ σχεδὸν παράλυτος φαινομένη, εἶχε τεραστίαν ρώμην. Ὁμοίαζε μὲ μάγγανον ἢ μὲ ὀδόντας ταυροσκύλου. Διὰ νὰ δράξη ἐν

πραγμα, συνήθως βραχίονα ἢ πλάτην κανενὸς παιδίου ὀχληροῦ, ἐχρειάζετο κόπον· ἔπρεπε νὰ τὴν βοηθήσῃ ἡ ἄλλη χεὶρ, νὰ ψαύσῃ δηλαδὴ τὸν γρόνθον τῆς δεξιᾶς, καὶ νὰ τὸν διευθύνῃ· ἀφοῦ ὅμως ἄπαξ ἔδραττε τὸ ἀντικείμενον, ἡ τεραστία χεὶρ δὲν τὸ ἄφηνε πλέον, σχεδὸν καὶ ἂν ἤθελε νὰ τὸ ἀφήσῃ. Ἀλλοίμονον τότε εἰς τὸν βραχίονα, εἰς τὴν ὠμοπλάτην, ἀλλοίμονον εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ αὐθάδους!

Ἦτο χωλὸς καὶ κυλλὸς καὶ μογιλάλος. Ἦτο ὁ Μανωλιὸς τὸ Ταπόι.

*

* *

Τέσσαρες ἢ πέντε ἄνθρωποι ἐγνώριζον καλῶς τὴν γλῶσσάν του εἰς ὅλον τὸ χωρίον. Οὗτοι ἐκαλοῦντο, καθὼς τοὺς εἶχεν ὀνοματίσει ὁ ἴδιος, ὁ Γωμέος, ὁ Παγιώτας καὶ ὁ Παπαγαῖς. Τὰ καθ'αυτὸ ὀνόματά των ἦσαν, Λαμιαῖος καὶ Μιχαλιὸς καὶ Παπαγιάννης. Ἀλλὰ πῶς ἐκ τοῦ Μιχαλιός, ἐσχημάτισε τὸ Παγιώτας; Ἄπορον. Σπανίως προσέθετε συλλαβὴν ἢ μετέθετε τὸν τόνον. Ἡ φθογγολογία του ἦτο περιεργοτάτη, καὶ ἐν αὐτῇ ἐπλεόναζον τὰ λαρυγγόφωνα, ὡς καὶ τὰ σκληρὰ καὶ ψιλὰ ἐκ τῶν ἀφώνων.

Γατὶ ὠνόμαζε τὸ γαττί, γατὶ τὸ γιατί, γατὶ τὸ χαρτί.

Ἄλλ' ἔξαφνα μίαν ἡμέραν ἐξέφερε φράσιν ἐν ἧ ὑπῆρχεν ἡ λέξις αὕτη, πλὴν δὲν ἔβγαινε νόημα οὔτε ὡς γαττί, οὔτε ὡς γιατί, οὔτε ὡς χαρτί. Ἡ φράσις ἦτο:

«Πότε τῆ Γουτοῦ, Γουπατοῦ, μὰμ γατί». (Πότε νὰ ῥθῆ τοῦ Χριστοῦ, τ' Αἰβασιλειοῦ, νὰ φᾶμε...) Καταρχὰς οἱ τρεῖς γινώσται τῆς γλώσσης ἐνόμισαν ὅτι ἀπεκάλει μυκτηριστικῶς γαττιὰ τὰ κρέατα τὰ ὁποῖα ἐπωλοῦσαν οἱ κρεοπῶλαι τοῦ χωρίου. Οἱ τρεῖς προειρημένοι, καὶ μάλιστα ὁ Παγιώτας, ἦσαν δυνατοὶ εἰς τὴν γλώσσαν, καὶ τὴν ὠμίλουν οἱ ἴδιοι. Ἄλλ' ὅταν προσέτρεξαν εἰς τὰ ἀνώτερα φῶτα τοῦ κύρ Γιωργῆ τοῦ Λαυκιώτη, διευθυντοῦ τοῦ μεγάλου καφενείου, ὅστις ἦτο καὶ ὁ ἐπίσημος προστάτης τοῦ Ταπόη, καὶ οἰονεὶ ἐπίτιμος καθηγητῆς τῆς ἰδιαιτέρας γλώσσης, χωρὶς νὰ τὴν ὀμιλῆ ὁ ἴδιος, οὔτος ἀπεφάνθη ὅτι τοιαύτη πικρὰ εἰρωνεῖα δὲν θὰ ἤρμοζεν εἰς τὰ αἰσθήματα τοῦ πτωχοῦ, τοῦ Μανώλη, ἀλλ' ὅτι ἴσως ὠνόμαζεν ἀπλῶς γατὶ καὶ τὸ κατσίκι, καὶ τὸ ἀρνί. Ὡς τόσον τὸ πρᾶγμα ἔμεινεν ἀμφίβολον ἄχρι τῆς ὥρας ταύτης.

*

* *

Ἐπερίμενε πράγματι ἀνυπομόνως «πότε νὰ ῥθῆ τοῦ Χριστοῦ, τ' Αἰβασιλειοῦ», καὶ ἅμα ἔμβαινε τὸ Σαρανταήμερον, ὅπισθεν τῆς θύρας τοῦ καφενείου τοῦ κύρ Γιωργῆ, ἐσημείωνεν ἰδιοχείρως, μὲ ἓν τεμάχιον κιμωλίας, τόσες γιῶτες, ὅσας ἡμέρας ἔχει ἡ Σαρακοστή· καὶ κάθε πρωί, πρὶν τοῦ δώσῃ ὁ Γιωργῆς τσιγάρον νὰ καπνίσῃ, ἢ καφὲν νὰ πῖνῃ, ἔσπευδε νὰ σβήσῃ μίαν ἰῶτα, καὶ τὰς ἔβλεπε μὲ χαρὰν νὰ ὀλιγοστεύουν. Πλὴν οἱ μοσχομάγκες τῆς ἀγορᾶς, λαθραίως, ἐπήγαιναν κ' ἔγραφαν ἄλλες τόσες

γιώτες, ὅσες εἶχε σβήσει ἐκεῖνος, κ' ἔτσι ἡ Σαρακοστή ἐφαίνετο ὅτι δὲν θὰ εἶχε ποτὲ τελειωμόν.

Ὁ Ἄις Νικόλας εἶχεν ἀσπρίσει ἤδη τὰ γένεια του πρὸ ἡμερῶν, καὶ ἦτον ἡ σειρὰ τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος ν' ἀσπρίση τὰ ἰδικά του· δὲν ἔμενον πλέον εἰμὴ δώδεκα ἡμέραι ἕως τὰ Χριστούγεννα.

— Ἔχουμε χαβὰ ἀκόμα, βρὲ χταπόδι! τοῦ ἐφώναζεν ὁ Νικολὸς ὁ Μπαλαῶς· εἰκοσιδυὸ μέρες ἀκόμα θέλουμε.

— Ναί, ταπόι! ἐψέλλιζεν ὁ Μανώλης· τὰ κότη κότα τύ. (Νὰ μαζώξης τὴ γλῶσσά σου σύ.)

— Σὲ γελοῦν, βρὲ Μανιέ· δώδεκα μέρες ἀκόμα, τὸν ἐπαρηγόρει ὁ Γιωργής.

Καὶ ἦρχετο ἡ καρδιά τοῦ Μανώλη στὸν τόπον τῆς. Εἶχεν ἀναλάβει μίαν ὑποχρέωσιν διὰ τὰς ἐορτάς. Ἐπρόκειτο νὰ συνοδεύῃ μερικὰ ἐκ τῶν παιδίων τῆς Κάτω Γειτονιᾶς, ὅσα ἦσαν τέκνα ἢ ἀνεψίδια φίλων καὶ προστατῶν του, ὅταν θ' ἀνήρχοντο πρὸς τὰ ἐπάνω, ἀφ' ἐσπέρας τῆς παραμονῆς τῶν Χριστουγέννων, ὡς καὶ τοῦ Ἁγ. Βασιλείου καὶ τῶν Φώτων, ἀνὰ δύο καὶ τρία, διὰ νὰ τραγουδήσουν τὰ χαρμόсуна τραγούδια εἰς τὰ σπίτια καὶ εἰς τὰ μαγαζιά τῆς Ἐπάνω Ἐνορίας. Διότι δὲν θὰ ἐτόλμων ποτὲ νὰ ἀνέλθουν μοναχὰ των ἐκεῖ ἐπάνω.

Ὅλα τὰ παιδιὰ τοῦ χωρίου ἦσαν διηρημένα εἰς δύο μεγάλα πάνοπλα στρατόπεδα. Αἱ ἐχθροπραξίαι ἤρχιζον ἀπὸ τὸ φθινόπωρον, διήρκουν καθ' ὅλον τὸν χειμῶνα, ἐξηκολούθουν τὴν ἀνοιξιν, καὶ δὲν ἔπαυον τὸ θέρος — εἰμὴ ἐφ' ὅσον μετεφέροντο εἰς τὸν ἐλεύθερον κάμπον, ὅπου ἐκοκκίνιζον ἄωρα καὶ ἠμωδίαζον τοὺς ὀδόντας

προκλητικά τὰ μῆλα, τὰ κεράσια, τὰ ἀπίδια, καὶ ὕστερον τὰ σταφύλια. Ὁ ἐπίσημος πετροπόλεμος διεξήγετο ἰδίως τὴν Κυριακὴν τῶν Βαΐων, ἀλλ' ὅμως ὁ πετροπόλεμος ὁ καθημερινὸς ποτὲ δὲν ἐκόπαζε μεταξύ τῶν δύο φουσατών.

Εἰς τὴν Ἐπάνω Ἐνορίαν, ἐκεῖ ἄνωθεν τοῦ Βράχου, ἐβασίλευεν ὁ φοβερὸς Τσηλότατος. Ἦτο ὑψηλός, ὅσον καὶ ὁ Βράχος ἐφ' οὗ εἶχε τὸν θρόνον του, σγουρομάλλης, ἀκτένιστος, ξεσκούφωτος, ξυπόλυτος, καὶ ἀποτρόπαιος. Ἦτο αὐτὸς ὁ ἀνεγνωρισμένος ἀρχηγὸς τῶν μαγκῶν τῆς Ἄνω Ἐνορίας καὶ ὅλου τοῦ χωρίου. Τὰ δύο ποδάρια του ἦσαν χονδρά, μελαψὰ καὶ πλατέα, ὡς δύο κατάρτια. Ἐφόρει παρδαλὴν φανέλαν, ἣτις ἦτο ἅμα τὸ ὑποκάμισον καὶ τὸ ἐπανωφόρι του, καὶ κοντὸν πανταλόνι, χειμῶνα καὶ θέρος. Ἄδειαν δὲν εἶχε παιδί ἢ νέος ἢ γέρος νὰ περάσῃ ἀπ' ἐκεῖ σιμὰ εἰς τὸν Βράχον, ἐξουσίαν δὲν εἶχε γριά ἢ νέα νὰ πάγῃ εἰς τὴν βρύσιν μὲ τὴν στάμναν τῆς. Ἦτο ὡς δεκαεπτὰ ἐτῶν καὶ ἦτο φοβερὸς σκιάς* ἤδη. Ἐφορολόγει τὰς γραίας, τὰς οἰκοκυράς, τὰς πτωχὰς χήρας. Ἄν δὲν τοῦ ἔδιδε μερδικὸ ἀπὸ τὰ φουρνιάτικα ἢ Γαρουφαλιά, ἢ φουρναροῦ, δὲν τῆς ἐπέτρεπε νὰ ψῆσῃ τὰ ψωμιά. Ἐβαλλε φωτιά εἰς τὰ κλαδιά καὶ τὰ ἔκαιεν, εἰς τὸ προαύλιον τοῦ φούρνου· κι ἐφώναζε τ' ἄλλα τὰ παιδιά, νὰ πηδήσουν ἐκ τρίτου ἀπ' ἐπάνω ἀπὸ τὴν λαμπὴν τῆς φωτιάς, ὡς νὰ ἦτο ἤδη τ' Αἰ-Γιαννιοῦ στὸ Λιοτρόπι. Ἀπὸ τὴν μίαν γειτόνισσαν ἀπῆτει νὰ τοῦ φέρῃ τυρόπιτταν ποὺ νὰ πλέῃ στὸ βούτυρο διὰ νὰ φάγῃ, ἀπὸ τὴν ἄλλην λαδόπιτταν μὲ λάδι πολὺ, ἢ καμμίαν γριά (μεγάλην τηγανίταν, ἴσην μὲ τὸ τηγάνι), ἀπὸ τὴν ἄλλην τυλιχτὸ (εἶδος κολοκυθόπιττας) ἢ μπομπότα μὲ πολὺ πολὺ μέλι.

Εἶχεν ἀκούσει τοὺς παλαιούς μύθους διὰ τὰ θεριά, τὰ ὅποια ἐφώλευαν σιμὰ εἰς τὴν βρύσιν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὑδρεύετο τὸ χωρίον. Ἐὰν ἐπέζη ὥστε νὰ γίνῃ εἴκοσιν ἐτῶν, ἐμελέτα νὰ ἐπιβάλη εἰς τοὺς κατοίκους, ὡς ἐτήσιον φόρον, ἓνα κορίτσι τοῦλάχιστον. Καὶ ὁ Σουλτάνος, καθὼς ἤκουσε νὰ λέγουν, μίαν φορὰν παντρεύεται τὸν χρόνον.

Δυστυχῶς ὑπῆρξε πολὺ βραχύβιος, δὲν ἐπρόφθασε νὰ φθάσῃ εἰς ἡλικίαν. Καὶ ὑπῆρξεν ὁ τελευταῖος τῆς γενεᾶς του. Παιδίον ὅταν ἦτο, εἰς τὸν ἀνεμόμυλον ὅπου εἶχεν ἀνατραφῆ, εἶχον ἀποθάνει τὰ δύο ἀδελφάκια του. Κατόπιν ἀπέθανεν ἡ γριά, ἡ μάνα του, ὕστερον ὁ γέρος. Τοῦ ἐφάνη ὅτι εἶχε πέσει ἀπ' ἐπάνω τους ὁ ἀνεμόμυλος καὶ τοὺς ἐπλάκωσε, καὶ πράγματι ἔπεσεν, ἀφοῦ ὁ γέρος δὲν ἐζοῦσε πλέον διὰ νὰ τὸν ἀλέθῃ. Ἀπὸ τὸν μύλον ἕως τὰ Μνημούρια, τὸ κοιμητήριον τοῦ χωρίου, ἦτο πολὺ σιμὰ.

Οἱ γονεῖς του ἦσαν καλοὶ χριστιανοί, ἐσκέφθη, καὶ δὲν ἐπέβαλαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους μεγάλην ἀγγαρείαν, νὰ τοὺς κουβαλοῦν μακρὰν διὰ νὰ τοὺς θάψουν. Πλὴν καὶ αὐτός, ἀρκετὰ ἐτάισε τοὺς πεθαμένους, εἶπε, καὶ ἦτον καιρὸς πλέον ν' ἀρχίσῃ νὰ βυζαίνῃ τοὺς ζωντανούς. Καὶ ἀφοῦ ὁ πεσμένος ἀνεμόμυλος δὲν ἦτο πλέον καλὸς διὰ νὰ κατοικῆ τις μέσα, ἐκουβαλήθη καὶ αὐτὸς εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς ὑψηλῆς συνοικίας, ἐπάνω ἀπὸ τοὺς βράχους. Ἐκεῖ ἔστησε τὸν θρόνον του.

Ἦτο ἀνεγνωρισμένος ἡγεμὼν ὄλων τῶν μαγκῶν καὶ φοβερὸς πολέμιος ὄλων τῶν παιδίων τοῦ σχολείου. Ὅλα τὰ παιδιά «τοῦ ἔκαναν τὸ σκῆμα»*. Ἦτο ὁ Μῆτρος —ὁ Μῆτρος ὁ Τσηλότατος— ἢ «Τσηλότατος

Γιατρός». Πόθεν καὶ διατί ὠνομάσθη οὕτω; Ἄδηλον. Ἴσως νὰ ἦτο παιδικὴ ἀντίληψις τοῦ «ὕψηλότατος» ἢ τοῦ «ἐξοχώτατος». Ἄγνοῶ.

Ὁ δήμαρχος τοῦ τόπου, «ἐκπληρῶν καὶ τὰ ἀστυνομικά», συνέβη νὰ περάσῃ μίαν ἡμέραν ἀπ' ἐκεῖ, σιμὰ εἰς τὸν Βράχον, ὅχι μακρὰν ἀπὸ τὴν βρύσιν, ἔνθα εἶχε τὸ στραταρχεῖόν του ὁ Τσηλότατος. Αἱ πτωχαὶ γυναῖκες τῆς γειτονιᾶς εἶχον παραπονεθῆ πικρῶς ἐναντίον τῆς μάστιγος. Ὁ δήμαρχος ἔσεισε τοὺς ὦμους, ἐμειδίασεν, ἀπηύθυνεν ἠπίας ἐπιπλήξεις εἰς τὸν Μῆτρον καὶ εἰς ὅλην τὴν δωδεκαμελῆ συμμορίαν τῶν μαγκῶν —ὁ Τσηλότατος εἶχεν ἀκριβῶς μίαν δωδεκάδα, ὅσους συμβούλους εἶχε καὶ ὁ δήμαρχος— καὶ ἀπεφάνθη:

— Ἀφῆστε τὰ παιδιὰ νὰ παίζουν, καλέ, αὐτὸ δὲν βλάπτει. Φτάνει νὰ μὴν τὸ παρακάνουν.

*

* *

Πέντε ἢ ἕξ παιδιὰ τοῦ σχολείου, ἀπ' ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐκυνήγει ἀσπόνδως ὁ Τσηλότατος, εἶχον ἀναβῆ ἐν συνοδίᾳ τοῦ Μανωλιοῦ τοῦ Ταπόη εἰς τὴν ἐπάνω γειτονιάν, τὴν ἐσπέραν τῆς παραμονῆς τοῦ Ἁγ. Βασιλείου κατ' ἐκεῖνο τὸ ἔτος.

Ὁ Μανωλιὸς ὁ Ταπόης, «τό ἔλεγε ἡ καρδιά του, μιὰ φορά». (Τοιοῦτον σχῆμα συντάξεως, μὲ τὴν ἄδειαν ὅλων τῶν γραμματικῶν, μᾶς φαίνεται παραστατικὸν διὰ τὸν ἄνθρωπον.) Ὁ Μανωλιὸς ὁ Ταπόης,

άλλοῦ ἐπήγαιναν τὰ πόδια του, ἄλλοῦ αἱ χεῖρες καὶ ἄλλοῦ τὸ σῶμά του. Πλὴν οἱ μυῶνές του ἦσαν ἰσχυροί, καὶ ὁ γρόνθος τῆς παραλύτου χειρὸς ἐκείνης ἔσφιγγεν ὡς μάγγανος.

Ἀνέβαινον, καὶ εἶχον καὶ τὸν φόβον. Δὲν ἦτον ἡ πρώτη φορά. Κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη, ὁ Μῆτρος ὁ Τσηλότατος μὲ τὸ φουσαῖτον του, ἂν καὶ μικρὸς ἀκόμα, τὸν εἶχε καταρημάξει τὸν πτωχὸν τὸν Ταπόη, μαζὶ μὲ τοὺς προστατευομένους του. Τὴν φορὰν αὐτήν, δύο ἢ τρεῖς ἐκ τῆς συμμορίας τοῦ Μήτρου, ὅπου ἐφύλαγαν καρπούλι, εἶχον κατοπτεύσει εἰς τὸ φῶς τῆς σελήνης μακρόθεν τοὺς ἐρχομένους. Ἦτο ὡς δύο ὥρας μετὰ τὴν δύσιν.

—Ὁ Μανώλης τὸ Χταπόδι, ἔρχεται· μᾶς φέρνει κελεπούρια, ἔδωκαν εἶδησιν εἰς τὸν Μῆτρον τὸν Τσηλότατον.

— Εἶναι πολλοί; ἠρώτησεν ἄλλος μάγκας, ὅστις ἴστατο πλησίον τοῦ Μήτρου.

— Εἶναι πέντ' ἕξι ἐφτὰ ὀχτώ· εἶναι καμμιά δεκαριά... ὡς μιὰ ντουζίνα, εἶπε τὸ καρπούλι.

— Σιώπα σύ! ἐπετίμησεν ὁ Μῆτρος τὸν ἐρωτήσαντα· δὲν εἶναι δουλειά σου. Ποῦ 'ν' τοι;

— Κοντεύουν· ζυγώσανε.

— Στὰ πόστα σας, ἐσεῖς! Μαζώξετε πολλὰ βράχια, διέταξεν ὁ Τσηλότατος. Ἄν δὲν σᾶς πῶ ἐγώ, κανένας μὴ ρίξει!

“Όταν έπλησίασεν ή συνοδία, τὸ φουσαῖτον ἦτον ἀνυπόμονον νὰ χυθῆ ἔναντίον της. Ἄλλ’ ὁ Μῆτρος διέταξε νὰ μείνουν κρυμμένοι, «στὰ πόστα τους».

— Θα τοὺς πάρουμε κατακοντά, ἐξηγήθη ὁ Μῆτρος εἰς τὸν πλησιέστερόν του. Νὰ ψωμώσουν πρῶτα, κ’ ὕστερα.

—“Α! ἔκαμεν ἐκεῖνος.

Νὰ ψωμώσουν, ἐννοοῦσεν ὁ Μῆτρος νὰ πάρουν λεπτά, ἀφοῦ τραγουδήσουν ἐδῶ ἐκεῖ στὰ σπίτια. Ὑστερον θα τοὺς ἐρρίχνοντο, θα τοὺς ἔπαιρναν τὰ λεπτά, καὶ θα τοὺς ἔδιδαν καὶ ξύλο. Τὰ «βράχια», τὰ ὁποῖα εἶχον μαζέψει, θα ἐχρησίμευον μόνον ἂν τυχὸν ἐτρέποντο εἰς ταχεῖαν φυγὴν οἱ ἄλλοι.

Τὰ παιδιά τῆς Κάτω Ἐνορίας, μοιρασθέντα εἰς δύο, εἰσῆλθον εἰς δύο μαγαζιὰ καὶ ἤρχισαν νὰ τραγουδοῦν τὸν Αἰ-Βασίλη. Ὁ Μανώλης τὸ Χταπόδι ἴστατο εἰς τὸν παραστάτην τῆς θύρας τοῦ ἑνός. Κατόπιν εἰσῆλθον εἰς ἄλλα μαγαζιὰ, ἀκολούθως ἀνέβησαν εἰς γνῶριμα σπίτια. Ὁ Μανώλης πάντοτε φρουρὸς τῆς ἔξω θύρας.

Ἡ συμμορία τοῦ Τσηλότατου πάντοτε ἀφανῆς τοὺς παρηκολούθει ἐξόπισθεν, κρυμμένη εἰς τὰ στενὰ καὶ εἰς τ’ ἀγκωνάρια τῶν σπιτιῶν.

Μετὰ ὦραν ή συνοδία τοῦ Μανώλη κατέβη πάλιν εἰς τὴν κυρίαν ὁδόν. Ἦκούετο ὁ βρόντος τῆς τσέπης τῶν παιδιῶν. Ὁ Ταπόης ἐκοίταζεν ἐδῶ κ’ ἐκεῖ. Εἶχαν ἀκούσει ψιθυρισμοὺς δύο ἢ τρεῖς φορές. Δὲν ἐγνώριζε καλὰ τὰ κατατόπια. Ὑπωπτεύετο καὶ ἤθελε νὰ ψάξη, νὰ βεβαιωθῆ. Δὲν ἤθελε ν’ ἀφήσῃ τὰ παιδιά μοναχὰ τους.

— Ο Τσηλότατος τί νά γίνεται; εἶπε τήν στιγμήν αὐτήν ἐν τῶν παιδίων.

— Πῶς δέ μᾶς θυμήθηκε;

— Νά ὁ Τσηλότατος! ἤκούσθη αἴφνης φοβερὰ φωνή. Τσηλότατος Γιατρός!

Ἦτο ὁ ἴδιος ὁ Τσηλότατος, ὅστις ἐξεπήδησεν αἴφνης ἀπὸ ἓνα χάλασμα καὶ κατόπιν του ἔτρεξεν ὅλη ἡ συμμορία.

— Τσηλότατος Γιατρός! ἐπανελάβον ἐν χορῷ οἱ συμμορῖταί του· κάμετε ὅλοι τὸ σκῆμα! Τσηλότατος Γιατρός!

— Πιάστε σεῖς τὰ κελεπούρια! ἐφώναξεν ὁ Τσηλότατος. Τὸ Χταπόδι τὸ κοπανίζω ἄγῳ!

Ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ εὐρέθησαν ἀντιμέτωποι ὁ Τσηλότατος καὶ ὁ Ταπόης.

*

* *

Ἡ μάχη ἤρχισε. Πάραυτα ὁ πτωχὸς ὁ Ταπόης ἔφαγε δύο κατακεφαλιές, τρεῖς, τέσσαρες ἀπὸ τὴν χεῖρα τοῦ φοβεροῦ [τοῦ] Τσηλότατου.

Δὲν ἐφαίνετο ἡ ἐλαχίστη πιθανότης, δὲν ὑπῆρχεν ἐλαχίστη ἐλπίς ὅτι <δὲν> ἤθελε τὴν πάθη.

Τὸ ἐν τῶν παιδίων, τὸ ὁποῖον ἦτο σχετικώτερον τοῦ Ταπόη, ἐξεγλίστρησεν ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ ἐνὸς μάγκα καὶ ἐπλησίασε σιγὰ εἰς τὸν Ταπόην.

Τὸ παιδίον τοῦτο ἐννοοῦσε καλῶς τὴν γλῶσσαν τοῦ Μανώλη. Ὁ προβλεπτικός Ταπόης τοῦ εἶχεν εἰπῆ διὰ γλώσσης καὶ διὰ χειρονομίας:

— Ἄα γῆς Τότατο μάμι μίμι, ἔα ντά, χέι τὸ ἀὸ χέι. (Τουτέστιν· ἅμα ἰδῆς τὸν Τσηλότατο νὰ κοντεύη νὰ μὲ κάμη ψοφίμι, ἔλα κοντὰ νὰ μοῦ βάλης τὸ χέρι αὐτὸ (τὸ ἀριστερὸ) εἰς τὸν καρπὸν τοῦ ἄλλου χεριοῦ (τοῦ δεξιοῦ.))

Κατὰ τὴν κρίσιμον στιγμὴν τὸ παιδίον αὐτὸ ἐνθυμήθη τὴν σύστασιν, ἐπλησίασεν εἰς τὸν Ταπόην κ' ἐδοκίμασε νὰ ἐκτελέσῃ τὴν συνταγὴν. Ἐπέτυχε.

— Τί τοῦ ἔκαμες, βρέ; Μάγια; ἠρώτησαν οἱ ἄλλοι.

*

* *

Μετὰ μίαν στιγμὴν ὁ λαϊμὸς τοῦ Τσηλότατου εὕρισκετο ὡς ἐν φοβερᾷ ἀρπάγῃ ἐντὸς τοῦ σφιγκτοῦ γρόνθου μὲ τοὺς γαμψοὺς ὄνυχας, τῆς πελωρίας χειρὸς τοῦ Ταπόη. Ὁ Τσηλότατος ἀφῆκε πνιγμένην

κραυγήν. Ἦσπαιρεν, ἠγωνία, ἐσφάδαζεν. Ὀλίγον ἀκόμη ἂν ἔσφιγγεν ὁ Ταπόης, δὲν θὰ ὑπῆρχε πλέον Τσηλότατος.

— Πόκυλου! ἔκραξε μόνον ὁ Ταπόης. (Χασαπόσκυλο!)

Τὰ παιδιὰ τῆς συμμορίας, ἐκρέμασαν τὰ χέρια κάτω, καὶ ἄφησαν τὰ «κελεπούρια». Δὲν ἐπρόφθασαν νὰ ψάξουν τὰ θυλάκια.

Ἦ συνοδία ἀπὸ τὴν Κάτω Ἐνορίαν ἀνεθάρρησε.

— Μπράβο, Μανώλη! Μπράβο!

Ὀλίγον ἀκόμη, καὶ οἱ ἀμυντικοὶ θὰ ἐλάμβανον ἐπιθετικὴν στάσιν. Ὁ Τσηλότατος ἐπνίγετο, ἐρρόγγαζεν, ἐξεψυχοῦσε. Τὰ μάτια του εἶχαν πεταχθῆ ἔξω ἀπὸ τὰς κόγχας. Ἦ ἀνταύγεια ἀπὸ τοὺς λύχνους τῶν μαγαζιῶν τὰ ἐδείκνυε τρομερὰ εἰς τὴν νύκτα. Ἦ σελήνη ἔλαμπεν ἐκεῖ ἐπάνω ὑψηλά. Σιωπὴ καὶ τρόμος καὶ ἀγωνία.

Ἐν τῶν παιδίων ἀπὸ τὴν συμμορίαν ἔτρεφεν ἀληθῆ στοργὴν πρὸς τὸν Τσηλότατον. Τὸν ἠγάπα ὡς ἀδελφοποιτόν. Τὸ παιδίον τοῦτο εἶχεν ἀκούσει νὰ λέγουν ὅτι ὁ Ταπόης, ὅταν συνέβη ποτὲ ν' ἀκούσῃ ὅτι ἡ μήτηρ του ἀρρώστησεν ἑξαφνα, ἔτρεξεν ἑξαλλος ἐκ τρόμου καὶ ἀπελπισίας. Αἴφνης τοῦ ἦλθεν ἡ ἐνθύμησις αὐτή. Τὸ παιδίον αὐθορμήτως ἐφώνησε:

— Πεθαίν' ἡ μάννα σου, Μανώλη! Μανώλη, τρέχα, πεθαίν' ἡ μάννα σου!

*

* *

Διὰ νὰ σωθῆ τις ἀπὸ τοὺς ὀδόντας τῆς Σκύλλης, τὸν παλαιὸν καιρὸν, ἔπρεπε νὰ ἐπικαλεσθῆ τὴν μητέρα τοῦ τέρατος. «Αὐδᾶν δὲ Κραταῖν, μητέρα τῆς Σκύλλης, ἢ μιν τέκε πῆμα βροτοῖσιν».

Εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους, ὅσοι ἐπικαλοῦνται τὸν Ἅγιον Φανούριον, ὀφείλουν νὰ λέγουν: «Θεὸς σχωρὲς τὴν μητέρα τοῦ Ἁγίου Φανουρίου! Θεὸς σχωρὲς τὴν!» Ἡ σύμπτωσις μαρτυρεῖ ἀπλῶς πόσον κοινὴ εἶναι ἡ πρὸς τὴν μητέρα φιλοστοργία, καὶ εἰς τοὺς Ἁγίους καὶ εἰς τὰ τέρατα.

Ὁ Ταπόης ἐτρόμαξε, κατεπλάγη, ὠχρίασεν. Ἐπίστευσε πρὸς στιγμὴν τὸ ψευδὲς ἄγγελμα· ἠττήθη ἀπὸ τὸ τέχνασμα τὸ παιδαριῶδες. Ἀφῆκε τὸν λαϊμὸν τὸν ὁποῖον ἀγρίως ἔσφιγγεν. Ὁ Τσηλότατος ἐγλύτρωσεν εὐθηνά, τὴν βραδιὰν ἐκείνην.

Τὰ παιδιά τῆς συμμορίας εἶχον ἀρχίσει νὰ διασκορπίζωνται. Οἱ δύο γείτονες καταστηματάρχαι ἐπῆραν εἶδησιν ἐν τῷ μεταξύ. Ἐξῆλθον μὲ φωνὰς καὶ μ' ἐπιπλήξεις. «Τ' εἶν' ἐδῶ; Τί γίνετ' ἐδῶ;»

Ὁ Τσηλότατος, ζαλισμένος, ἔπεσεν εἰς μίαν γωνίαν, διὰ νὰ ἀναλάβῃ πνοήν. Καὶ τὰ λοιπὰ παιδιά, ἐκτὸς ἐκείνου τοῦ ἀφωσιωμένου, ὅστις εἶχεν ἐπινοήσει καὶ ἐκτελέσει τὸ τέχνασμα, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν.

Ὁ Μανώλης μετὰ τῆς συνοδίας του κατῆλθον πρὸς τὴν ἐνορίαν των. Ὅλα τὰ παιδιά ἦσαν ὑπερήφανα καὶ καμαρωμένα. Αὐτὴν τὴν χρονιάν, ἐξῆλθον νικηταὶ ἀπὸ τὸν ἀγῶνα. Ὁ Μανώλης ἦτον ἐντροπιασμένος, διότι ἐπίστευσε τὸ ψευδολόγον παιδίον.

— Δὲν πειράζει· τὸν ἐπαρηγόρησεν ὁ Βαγγέλης, ἐκεῖνος ὅστις ἐγνώριζε τὴν γλῶσσάν του, καὶ ὅστις εἶχεν ἐκτελέσει τὸ πείραμα τῆς

έμβολῆς καὶ τῆς κατευθύνσεως τῆς χειρός. — Καλύτερα ποὺ σὲ γέλασε, παρὰ νὰ σοῦ τό 'λεγε ἀλήθεια καὶ νὰ λὲς πάλι, καθὼς τὴν ἄλλη φορά, —θυμᾶσαι;— ποὺ κινδύνεψε ν' ἀποθάνῃ ἢ μάννα σου: «Πᾶ μένη! †πᾶ- ντα·† μένη!» (Πάει, καημένη! πανταπάει, κατακαημένη!)

(1899)

∴ Τ Ε Λ Ο Σ ∴

ΓΟΥΤΟΥ ΓΟΥΠΑΤΟΥ

ΤΟ ΔΙΗΓΗΜΑ

ΓΟΥΤΟΥ ΓΟΥΠΑΤΟΥ

ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ
ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

ΕΚΔΟΘΗΚΕ ΣΕ ΨΗΦΙΑΚΗ
ΜΟΡΦΗ ΤΟΝ ΟΚΤΩΒΡΙΟ ΤΟΥ
2023 ΣΤΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΥΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΤΟΥ
ΓΙΑΝΝΗ ΦΑΡΣΑΡΗ ΜΕ ΣΚΟΠΟ
ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΔΙΑΝΟΜΗ ΣΤΟ
ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΟΙΚΤΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

